

TRIBUNA

Nosaltres, les ciutats

Sabina Puig

Institut Català Internacional per la Pau

Fa més de 70 anys, amb la voluntat de reconstruir un món nou sobre les runes de la II Guerra Mundial, els governs llavors existents es van reunir a San Francisco per firmar la Carta de les Nacions Unides. Tots ells –“nosaltres, els pobles de les nacions unides”– es van mostrar resoltos, entre d’altres, a preservar el món del flagell de la guerra, a reafirmar la fe en els drets fonamentals, en la dignitat i el valor de la persona humana i a promoure el progrés social i elevar el nivell de vida dins d’un concepte més ampli de llibertat. A aquests compromisos fundacionals, seguiren la Declaració Universal dels Drets Humans i un conjunt de tractats i convencions internacionals als què els Estats s’han anat adherint progressivament, acceptant d’aquesta manera obligacions en matèria de drets humans.

Si bé aquest marc normatiu no sempre s’ha respectat, fins ara les violacions dels drets humans com a mínim s’intentaven dissimular davant de l’opinió pública i de la comunitat internacional. Últimament, però, es van multiplicant les veus de representants polítics –també de països suposadament democràtics– que les justifiquen o fins i tot les promouen, fent trontollar tot un sistema de drets i garanties que ha costat segles construir. No és casual que en pocs mesos fins a tres països –Ucraïna, França i Turquia– hagin derogat (temporalment) el Conveni Europeu de Drets Humans.

Els acords de la Unió Europea amb tercers països en matèria de refugi i immigració, els discursos xenòfobs als mitjans de comunicació i a programes de partits polítics cada cop més votats, el menyspreu de la vida humana a les portes de les nostres fortaleses, els atacs al medi ambient, el *laissez faire* davant de greus abusos comesos per

transnacionals, el comerç d'armes que no es controla o el retall de les nostres llibertats en nom d'una seguretat militaritzada són una preocupant mostra de la decadència que ens allunya dels ideals que havien de marcar el camí iniciat el 1945.

“ Enmig de tant d'esperpent, la ciutat de Madrid va oferir un petit oasi d'intercanvi, de diàleg, de creativitat i d'esperança ”

Enmig de tant d'esperpent, la ciutat de Madrid va oferir fa unes setmanes un petit oasi d'intercanvi, de diàleg, de creativitat i d'esperança. Convocats per les alcaldesses de Madrid, Manuela Carmena, i de París, Anne Hidalgo, representants de molts municipis, grans i petits, d'arreu del món, i una nodrida representació d'organitzacions del teixit social van participar al Fòrum Mundial sobre les Violències Urbanes i Educació per a la Convivència i la Pau celebrat a Madrid els dies 19 a 21 d'abril de 2017. Prop de 3.500 persones d'una setantena de països no van faltar a la cita.

Aquesta trobada va permetre, d'una banda, sentir discursos i reflexions que s'allunyen de les funestes tendències anteriorment mencionades. Discursos i reflexions que ens parlen de solidaritat, sostenibilitat, democràcia, justícia social, igualtat de gènere, que ens recorden que al centre de totes les prioritats cal posar la dignitat dels éssers humans, de tots, sense cap mena de discriminació. Amb els temps que corren, organitzar cites internacionals amb la participació de representants institucionals d'alt nivell i la repercussió mediàtica com les que va tenir el Fòrum de Madrid, és primordial. Sense cap mena de dubte, iniciatives d'aquesta mena contribueixen a posar en valor aquests principis, a donar-los visibilitat i a posar-los en l'agenda política.

D'altra banda, el Fòrum va ser una magnífica ocasió perquè alcaldes i alcaldesses de moltes ciutats enviessin al món aquest missatge: front a la cultura de la violència, nosaltres, les ciutats, apostem per la cultura de la pau. Si els governs no es posen d'acord per resoldre els conflictes internacionals de manera pacífica, si no s'impliquen prou per millorar les condicions de vida de les persones, lluitar contra la corrupció,

protegir el medi ambient i educar per la pau, nosaltres, des de les nostres alcaldies, seguirem avançant.

“ És esperançador que les màximes autoritats municipals apel·lin a la cultura de la pau per resoldre els conflictes ”

És molt encoratjador que alcaldes i alcaldesses es comprometin en aquest sentit, perquè és precisament en els entorns urbans on les expressions de violència es fan més palpables. Per violència entenem no només els nivells de criminalitat. A més a més dels atacs físics contra les persones, de les violències interpersonals, també ens referim a les violències més estructurals com ara les desigualtats, la pobresa, les carències en l'accés a l'habitatge, l'educació o la salut, la manca d'oportunitats laborals, la corrupció, la discriminació, etc. També cal tenir present les violències més simbòliques (o culturals) que perpetuen les violències estructurals i/o directes: aquells missatges més o menys subliminals encara molt presents en el llenguatge, costums, mitjans de comunicació, espais d'entreteniment, opinió pública, que creen i aguditzen prejudicis, exclusions i marginacions.

Davant d'aquestes múltiples situacions de violències, és esperançador que les màximes autoritats municipals s'aturin a reflexionar i es marquin com a propòsit donar-hi una resposta integral que no es basi exclusivament en mesures “securititzadores”, sinó que apel·lin a la cultura de la pau per resoldre els conflictes i promoguin l'educació per la convivència.

Els debats del Fòrum van ser d'una gran utilitat per abordar des de l'experiència directa, les conflictivitats que apareixen dins les ciutats, en tota la seva diversitat: des dels reptes que es viuen a Mont-real (Canadà), una ciutat de 4 milions d'habitants, a com es gestiona l'acollida de refugiats en una localitat relativament petita com Ventimiglia (Itàlia), passant pels esclats de violència que intenta gestionar l'alcaldesa de Bangangté (Camerun) amb totes les seves limitacions competencials.

També van servir per donar a conèixer diferents iniciatives, dutes a terme per institucions públiques o organitzacions de la societat civil, que han mostrat resultats positius. I si bé no hi ha fórmula universal per fomentar la bona convivència i construir pau en zones urbanes, el Fòrum –amb els seus escenaris formals i els informals– va servir per donar publicitat i conèixer de més a prop projectes que funcionen i que es poden adaptar i aplicar en altres llocs. Perquè si les ciutats són espais de conflictes que poden derivar en violència, també són espais de trobada, d'acollida, de creativitat, de coneixement, de creixement personal i col·lectiu, de lleure, de cultura, que ens poden fer avançar cap a un món més just i sostenible. Cal saber identificar-los i fomentar-los.

“ Si les ciutats són espais de conflictes que poden derivar en violència, també són espais de trobada, d'acollida, de creativitat, que ens poden fer avançar cap a un món més just i sostenible ”

Seguint aquest fil, al Fòrum no hi va faltar el teatre, la dansa, la música,... perquè l'art també s'hi va reivindicar com a eina de transformació social, especialment l'art urbà. Ho va argumentar magníficament el filòsof i ballarí Miguel Ballarín i ho va il·lustrar l'amic Jeihhco de Casa Kolacho, de Medellín, que va aconseguir moure un auditori sencer a ritme de rap.

Els detractors d'iniciatives com aquestes poden veure ingenuïtat o inclús demagògia en tot projecte polític que aspira a la construcció de pau. Tanmateix, posar sobre la taula problemes greus que afecten el benestar i la vida de milions de persones i mirar de trobar-hi solucions és precisament el que han de fer els dirigents polítics, ja siguin d'àmbit estatal, regional o local. Crear espais de diàleg, d'intercanvi d'experiències, de creació d'aliances per afrontar-los d'acord amb uns principis que ens uneixen a tota la humanitat, no és cap excentricitat. En canvi, el que sí que s'ha de demanar als i les dirigents és coherència i exemplaritat entre el discurs i la pràctica. A pesar de la lucidesa, solidaritat i sensibilitat expressades durant el Fòrum per les seves respectives alcaldesses, Madrid i París, com tantes altres ciutats, no estan exemptes de

desnonaments, exclusions, violència de gènere, abusos policials o racisme. Un full de ruta per mantenir-se fermes en els compromisos, a l'espera d'anar concretant una agenda política de pau per als municipis, pot ser la declaració final del Fòrum: el document "Compromiso de Madrid de Ciudades de Paz".

Tres dies de Fòrum no són certament suficients per fer canviar el mal rumb que portem, però dóna ales a totes aquelles persones que estan treballant per la pau i els drets humans, en situacions sovint molt adverses. Obre la porta a que més municipis se sentin interpel·lats per la necessitat d'abordar els conflictes urbans des de la cultura de pau. La notícia que d'aquí dos anys s'organitzarà una altra cita mundial com aquesta és molt bona. Tant de bo s'hi sumin més governs locals i hi puguin assistir més organitzacions de la societat civil. Ens calen capitals de pau per tot el planeta.

Fotografia : UCLG

© Generalitat de Catalunya